

Skilgreiningar og flokkanir á fjármálafyrirtækjum og fjármálagerningum í efnahagsyfirliti verðbréfa-, fjárfestingar- og fagfjárfestasjóða

Mars 2019

Efnisyfirlit

Almennt um efnahagsyfirlitið	4
Tilgangur gagnasöfnunar, meðferð gagna og trúnaður	4
Ýmsar skilgreiningar	4
Flokkar stofnanaeininga	5
1. Atvinnufyrirtæki (S.11)	5
2. Fjármálageiri (S.12)	5
3. Hið opinbera (S.13)	8
4. Heimili (S.14)	9
5. Félagasamtök sem þjóna heimilum (S.15)	9
6. Erlendir aðilar (S2).....	9
Flokkun eigna og skulda í efnahagsyfirliti	9
Hlutabréf, hlutdeildarskírteini og annað eigið fé (1, 100, 101).....	10
Markaðsskuldabréf og víxlar (2).....	10
Innlán (3)	11
Afleiðusamningar (4, 104).....	11
Aðrar eignir, þ.m.t. veitt lán (5)	12
Verðbréfaútgáfa (102).....	12
Beinar lántökur (103)	13
Skortsala(105)	13
Aðrar skuldir (106)	13
Viðauki 1. Flokkunartafla ÍSAT 2008.....	14
Viðauki 2. Rekstraform.....	15

Almennt um efnahagsyfirlitið

- Skiladagur er 20. hvers mánaðar eða fyrsti virki dagur þar á eftir.
- Eftirstöðvatími í efnahagsyfirlitinu er almennt miðaður við upphaflegan eftirstöðvatíma. Langtímalán og -kröfur haldast því áfram langtímalán/-kröfur þó svo að rauneftirstöðvatími sé orðinn eitt ár eða styttri.
- Eignir og skuldir eru metnar á markaðsvirði/gangvirði eða nafnverði með áföllnum vöxtum og verðbótum (sjá kafla: [Virði fjárhagslegra eigna og skulda](#))
- Reitir sem fylla á út í eyðublaðinu eru hvítir en gráir reitir eru samlagningarreitir.

Tilgangur gagnasöfnunar, meðferð gagna og trúnaður

Efnahagsyfirlit verðbréfa-, fjárfestingar- og fagfjárfestisjóna er hluti af gagnasöfnun Seðlabanka Íslands (SÍ) um stöðu innlends fjármálamarkaðar, uppgjörs greiðslujafnaðar við útlönd og erlendar stöðu þjóðarbúsins, auk þess sem það er sjálfstæð heimild um stöðu og þróun verðbréfasjóna, fjárfestingarsjóna og fagfjárfestisjóna. Gagnasöfnunin er á grundvelli 29. gr. SÍ, nr. 36/2001. Gögnin eru nýtt innan SÍ í greiningar og líkanagerð og til opinberrar hagskýrslugerðar. Niðurstöður sem birtast opinberlega í innlendum og erlendum hagskýrslum eru birtar í samandregnum yfirlitum og þess gætt að ekki verði hægt að rekja upplýsingar til einstakra aðila. Í samræmi við 35. gr. laganna hefur Fjármálaeftirlitið einnig aðgang að þeim gögnum sem Seðlabankinn safnar um innlend fjármálafyrirtæki skv. samstarfssamningi sem stofnanirnar hafa gert.

Ýmsar skilgreiningar

Erlendur aðili/Innlendur aðili

Innlendur aðili er skilgreindur í lögum um gjaldeyrismál nr. 87/1992 og merkir sérhvern mann og lögaðila sem hefur fasta búsetu hér á landi samkvæmt lögum um lögheimili, án tillits til ríkisfangs. Undanþegnir búsetuskilyrðum eru námsmenn og starfsmenn sendiráða. Þannig teljast íslenskir námsmenn og skyldulið þeirra sem búa erlendis vera innlendir aðilar og erlendir sendiráðsstarfsmenn til erlendra aðila. Innlendur aðili telst einnig lögaðili sem skráður er til heimilis hér á landi á lögmatan hátt, telur heimili sitt hér á landi samkvæmt samþykktum sínum eða ef raunveruleg framkvæmdastjórn hans er hér á landi. **Erlendur aðili** merkir alla aðra aðila en innlenda. Dóttur- og hlutdeildarfélag erlendis eru því erlendir aðilar, sem og útibú erlendis.

Eignarhald

Eignarhald innlendra atvinnufyrirtækja og fjármálafyrirtækja er flokkað í tvennt; opinber fyrirtæki og einkafyrirtæki.

Opinber fyrirtæki: Fyrirtæki í meirihlutaeigu ríkis og/eða sveitarfélaga eða annarra opinberra fyrirtækja. Til að teljast opinbert fyrirtæki fremur en hluti hins opinbera verður fyrirtækið að hafa framleiðslu vöru og/eða þjónustu að aðalstarfsemi og selja á markaði á verði sem nemur að minnsta kosti helmingi framleiðsluverðsins.

Einkafyrirtæki : Öll innlend fyrirtæki sem hafa framleiðslu á vöru eða þjónustu að aðalstarfsemi og selja á markaði og eru ekki í eigu opinberra aðila. Dótturfyrirtæki erlendra fyrirtækja falla hér undir sem og útibú erlendra fyrirtækja sem hafa starfsemi hérlandis yfir lengri tíma.

Virði fjárhagslegra eigna og skulda

Eignir og skuldir eru metnar á markaðsvirði/gangvirði eða nafnvirði með áföllnum vöxtum og verðbótum.

- Markaðsvirði: Verðmat verðbréfa eins og það hefur myndast á opinberum verðbréfamarkaði.
- Gangvirði: Áætlað markaðsvirði verðbréfa sem ekki eru skráð á opinberum markaði. Við mat á hlutabréfum er t.d. stuðst við sjóðstreymisgreiningar og samanburðargreiningar. Við mat á öðrum fjármálagerningum er t.d. stuðst við samanburðargreiningar og verð í síðustu viðskiptum.
- Nafnvirði: Upprunalegt nafnverð án þess að tillit sé tekið til virðisrýrnunar. Til nafnvirðis teljast áfallnir vextir og verðbætur.

Fjármálagerningar í erlendum gjaldmiðlum reiknast í íslenskar krónur miðað við gengi viðkomandi gjaldmiðils síðasta dag reikningskilamánaðar.

Flokkur	Virðismat
Innlán	Nafnvirði (með áföllnum vöxtum og verðbótum)
Markaðsskuldabréf	Markaðs- eða gangvirði
Lán	Nafnvirði (með áföllnum vöxtum og verðbótum)
Hlutabréf og hlutdeildarskírteini	Markaðs- eða gangvirði (eignir); nafnvirði (skuldir)
Afleiður og kaupréttir	Markaðs- eða gangvirði
Viðskiptakröfur / skuldir	Nafnvirði með áföllnum vöxtum

Flokkar stofnanaeininga

Skv. þjóðhagsreikningastöðlum er stofnanaeiningum skipt í fimm mismunandi geira (S.11-S.15) auk erlendra aðila (S.2).

1. Atvinnufyrirtæki (S.11)

Skilgreining: Til þessa flokks teljast stofnanaeiningar sem eru lagalega sjálfstæðar og hafa framleiðslu á vörum og/eða þjónustu (ekki fjármálaþjónustu) til sölu á markaði sem aðalstarfsemi. Fyrirtækjageiranum er skipt í [opinber fyrirtæki og einkafyrirtæki](#).

2. Fjármálageiri (S.12)

Skilgreining: Til þessa flokks teljast fyrirtæki sem eru lagalega sjálfstæðar einingar og hafa fjármálaþjónustu að aðalstarfsemi.

Innlánsstofnanir (S.122)

Skilgreining: Stofnanaeiningar sem hafa fjármálamilligöngu að meginstarfsemi, þ.e. taka við innlánum, gefa út skuldabréf og víxla, veita lán og fjárfesta í verðbréfum fyrir eigin reikning.

Dæmi:

- a. Viðskiptabankar og sparisjóðir
- b. Innlánsdeildir kaupfélaga
- c. Póstgíró
- d. Rafeyrisfyrirtæki

Innlánsstofnanir í slitameðferð (S.122X)

Skilgreining: Fjármálafyrirtæki sem höfðu starfsleyfi sem innlánsstofnanir en hafa verið settar í slita – eða nauðasamningaferli. Alþjóðlegir staðlar gera ekki ráð fyrir að fjármálafyrirtækjum í slitameðferð sé haldið aðgreindum frá starfandi fjármálafyrirtækjum. Í ljósi reynslunnar hefur Sí ákveðið að hafa þetta aðgreint. Ef gerðir eru nauðasamningar flyst viðkomandi innlánsstofnun í aðra geira eftir því hvernig fyrirtæki verður til að loknum nauðasamningum.

Peningamarkaðssjóðir (S.123)

Skilgreining: Sjóðir um sameiginlega fjárfestingu. Peningamarkaðssjóðir fjárfesta fyrir eigin reikning fyrst og fremst í innlánnum, hlutdeildarskírteinum peningamarkaðssjóða og skammtímaverðbréfum þar sem ávöxtun tekur mið af peningamarkaðsskjölum. Þeir gefa út hlutdeildarskírteini sem sveiflast tiltölulega lítið í verði eftir markaðsaðstæðum (e. reliable store of value), hægt er að leysa þau út með litlum fyrirvara og án umtalsverðs kostnaðar og eru því álitin ígildi innlána.

Aðrir verðbréfa- og fjárfestingarsjóðir (S.124)

Skilgreining: Sjóðir um sameiginlega fjárfestingu, aðrir en þeir sem eru flokkaðir sem peningamarkaðssjóðir. Þeir gefa út hlutdeildarskírteini og fjárfesta fyrir eigin reikning. Verðmæti hlutdeildaskírteina getur sveiflast talsvert eftir markaðsaðstæðum og teljast því ekki ígildi innlána. Til þessa flokks teljast ekki lífeyrissjóðir. Fagfjárfestingsjóðir falla í þennan flokk.

Önnur fjármálafyrirtæki (S.125)

Skilgreining: Til þessa flokks teljast fjármálafyrirtæki sem fyrst og fremst taka þátt í fjármálamilligöngu með því að stofna til skulda, án þess þó að taka við innlánnum eða gefa út hlutdeildarskírteini, í þeim tilgangi að eignast fjáreignir. Þessi fyrirtæki afla að jafnaði fjár á fjármálamörkuðum og nota féð til að veita lán og eignast aðrar fjáreignir. Fyrirtækin eru stundum sérhæfð í að veita lán til einstakra geira hagkerfisins eða sérhæfa sig í ákv. tegundum fjármálagerninga.

Dæmi:

- a. Lánafyrirtæki
- b. Fjármögnunarleigur
- c. Fjárfestingabankar
- d. Verðbréfafyrirtæki (hafa heimild til að versla fyrir eigin reikning)
- e. Verðbréfunarfyrirtæki (e. securitization vehicles)
- f. Smálánafyrirtæki
- g. Greiðslukortafyrirtæki
- h. Lánasjóðir
- i. Sérhæfð fjármálafyrirtæki
 - I. Áhættu og þróunarfjármögnun
 - II. Fjármögnun út- og innflutnings
 - III. Kröfukaupafyrirtæki (e. factoring)

	ÍSAT flokkun
Önnur fjármálafyrirtæki (S.125)	64.91, 64.92 , 64.99

Önnur fjármálafyrirtæki í slitameðferð (S.125X)

Skilgreining: Fjármálafyrirtæki önnur en innlánsstofnanir sem höfðu starfsleyfi en hafa verið settar í slita – eða nauðasamningaferli. Alþjóðlegir staðlar gera ekki ráð fyrir að fjármálafyrirtækjum í slitameðferð sé haldið aðgreindum frá starfandi fjármálafyrirtækjum. Í ljósi reynslunnar hefur Sí ákveðið að hafa þetta aðgreint. Ef gerðir eru nauðasamningar flyst viðkomandi innlánsstofnun í aðra geira eftir því hvernig fyrirtæki verður til að loknum nauðasamningum.

Fjármálaleg hliðarstarfsemi (S.126)

Skilgreining: Til þessa flokks teljast stofnanaeiningar sem fyrst og fremst sinna starfsemi nátengdri fjármálamilligöngu með fjáreignir og skuldir án þess þó að viðkomandi fyrirtæki eignist eignirnar eða skuldi það sem það hefur milligöngu um. Hér undir falla einnig aðilar sem standa fyrir regluverki um þessa milligöngu.

Dæmi:

- a. Vátryggingamiðlarar
- b. Verðbréfamiðlarar (hafa ekki starfsleyfi til að versla fyrir eigin reikning).
- c. Útgáfufyrirtæki sem sjá um útgáfu verðbréfa
- d. Félög sem útbúa afleiður og varnir s.s. skiptasamninga, valrétti og framvirka samninga (án þess að gefa þá út)
- e. Félög sem sjá um innviði fjármálamarkaða s.s. rekstraraðilar greiðslukerfa
- f. Eftirlitsaðilar með fjármálamilliliðum og fjármálamörkuðum, þegar þeir eru sjálfstæðar stofnanaeiningar
- g. Rekstraraðilar verðbréfa- og fjárfestingarsjóða
- h. Félög sem starfrækja kauphallir
- i. Félög sem ekki eru rekin í hagnaðarskyni og þjónusta fjármálafyrirtæki án þess að taka þátt í fjármálamilligöngu t.d. samtök fjármálafyrirtækja
- j. Tryggingasjóðir innstæðueigenda
- k. Greiðslustofnanir (auðvelda greiðslur milli kaupenda og seljenda) t.d. færsluhirðar
- l. Höfuðstöðvar þegar dótturfyrirtæki eru öll eða flest fjármálastofnanir (annars flokkast höfuðstöðvar með fyrirtækjum)

ÍSAT flokkun

Fjármálaleg hliðarstarfsemi (S. 126)	64.30, 66.11, 66.12, 66.19, 66.21, 66.22, 66.29, 66.30
--------------------------------------	--

Innbyrðis fjármálastarfsemi (S.127)

Skilgreining: Til þessa flokks teljast stofnanaeiningar sem sinna fjármálamilligöngu þar sem viðskipti með eignir þeirra og skuldir fara sjaldnast fram á opnum markaði. Hér er átt við fyrirtæki sem eiga í viðskiptum innan afmarkaðs hóps (s.s. við dótturfélög eða félög í eigu sama móðurfélags).

Dæmi:

- a. Einingar s.s. vörslusjóðir eða „nafnaskiltisfyrirtæki“ (e. brass plate company)
- b. Eignarhaldsfélög sem hafa stjórnunarvald, vegna hlutafjáreignar, í samstæðu félaga og hverra meginstarfsemi er að eiga samstæðuna án þess að veita nokkra aðra þjónustu til starfseminnar, þ.e. þau sjá ekki um stjórnun félaganna

- c. Sértek félög (e. special purpose entities). Rekstrareiningar um sérverkefni sem uppfylla skilyrði að vera stofnanaeiningar og afla fjármagns á opnum markaði til nota fyrir móðurfyrirtækið. Til að flokkast sem sjálfstæð stofnanaeining þarf félagið sjálft (auk skilyrða um [stofnanaeiningu](#)) að bera fjármálalega áhættu, annars flokkast það sem hluti af móðurfélagi. Sértek félög hafa oft ekki eigin starfsmenn og eiga yfirleitt engar efnislegar eignir s.s. fastafjármuni og hafa jafnvel ekki starfsstöðvar.
- d. Ríkissjóðir til sérverkefna svo framarlega sem sjóðurinn er flokkaður sem fjármálastofnun

Félög sem eingöngu halda utan um hlutabréf einstaklinga eru flokkuð sem sjálfstæðar rekstrar-einingar í geira S. 127 Innbyrðist fjármálastarfsemi

	ÍSAT flokkun
Innbyrðis fjármálastarfsemi (S. 127)	64.20

Vátryggingafélög (S.128)

Skilgreining: Til þessa flokks teljast stofnanaeiningar sem fyrst og fremst taka þátt í fjármálamilligöngu þar sem áhættu er safnað saman aðallega í formi beinna trygginga eða endurtrygginga.

Þjónustan getur verið í formi:

- a. Líf- og skaðatrygginga til einstakra aðila eða hópa
- b. Endurtrygginga til annarra tryggingafélaga

	ÍSAT flokkun
Vátryggingarfélög (S. 128)	65.11, 65.12 og 65.20

Lífeyrissjóðir (S. 129)

Skilgreining: Til þessa flokks teljast stofnanaeiningar sem fyrst og fremst taka þátt í fjármálamilligöngu með því að tryggja sjóðsfélögum tekjur eftir starfslok eða við örorku skv. lífeyrisréttindum þeirra. Lífeyrisréttindin geta verið fyrirframskilgreind (e. defined benefit plan) þar sem réttindin eru reiknuð út frá launum, starfsaldri, eftirlaunaaldri og dánarlíkum sjóðsfélaga eða framlagstengd (e. defined contribution plan) þar sem réttindi ákvarðast af greiðslum í sjóðinn og ávöxtun eigna hans.

	ÍSAT flokkun
Lífeyrissjóðir (S. 129)	65.30

3. Hið opinbera (S.13)

Skilgreining: Til opinberra aðila teljast lagalegar stofnanaeiningar sem hafa löggjafar-, dóms- eða framkvæmdavald yfir öðrum stofnanaeiningum. Fjármögnun opinberra aðila er í gegnum skatta og opinber gjöld. Opinberum aðilum er skipt niður eftir stjórnsýslustigum. Hér á landi eru tvö stjórnsýslustig, ríki og sveitarfélög.

S. 13 Hið opinbera	ÍSAT flokkun	Rekstrarform
Ríkissjóður (S. 1311)	01-63, 68- 69, 70-98	KX, K1, K3, K4
Sveitarfélög (S. 1313)	01-63, 68- 69, 70-98	K2

Ríkissjóður (S. 1311)

Skilgreining: Hér undir falla ráðuneyti og undirstofnanir þeirra sem og löggjafarvald. Undirstofnanir mennta- og heilbrigðisráðuneyta s.s. sjúkrahús og skólar veita þjónustu sem veitt er almenningsi gegn greiðslu sem stendur ekki undir meginhluta kostnaðar. Slíkar stofnanir flokkast með opinberum aðilum. Ef undirstofnanir fjármagna rekstur sinn að megni til sjálfar með sölu vara eða þjónustu á markaði og hafa sjálfstæða starfsemi teljast þær til opinberra fyrirtækja í geira S.11.

Sveitarfélög (S.1313)

Skilgreining: Til sveitarfélaga falla stjórnsýslustofnanir á vegum neðsta stjórnsýslustigs. Stofnanir sveitarfélaga sem fjármagna rekstur sinn að megni til sjálfar með sölu vara eða þjónustu á markaði og hafa sjálfstæða starfsemi teljast til opinberra fyrirtækja í geira S.11.

4. Heimili (S.14)

Skilgreining: Einstaklingar einn eða fleiri, sem deila húnæði og sameinast um útgjöld vegna fæðis og húsnæðis. Fyrirtæki sem rekin eru í kennitölu eiganda falla hér undir.

S.14 Heimili	ÍSAT flokkun
Heimili	Kennitala sem byrjar á 01-31 og lögheimili á Íslandi án tillits til ríkisfangs. Fyrirtæki sem rekin eru í kennitölu eiganda falla hér undir

5. Félagasamtök sem þjóna heimilum (S.15)

Skilgreining: Til félagasamtaka sem þjóna heimilum teljast stofnanaeiningar sem veita þjónustu án endurgjalds eða gegn mjög lágu endurgjaldi þannig að endurgjaldið hefur ekki efnahagslega þýðingu (e. not economically significant prices). Einkennandi fyrir félagasamtök er að þau geta ekki verið uppspretta tekna, hagnaðar eða annars fjárhagslegs ávinnings fyrir eigendur þeirra eða þá sem fjármagna þær. Dæmi: Stéttarfélög, fræðafélög, neytendasamtök, stjórnmalaflokkar, trúfélög, íþróttafélög, áhugafélög, menningar og tómsfundafélög, góðgerðarfélag og hjálparstök sem byggja á frjálsum framlögum.

S. 15 Félagasamtök sem þjóna heimilum	ÍSAT flokkun	Rekstrarform
Félagasamtök sem þjóna heimilum	84.25, 93.12, 94.12, 94.20, 94.91, 94.92, 94.99,99.99	N1, N2, NX, H1, H2, HX, P1

6. Erlendir aðilar (S2)

Lögaðili eða heimili sem hefur fasta búsetu, þ.e. lögheimili, erlendis. Erlendum liðum er skipt í nokkra undirflokka undir hlutabréfum og hlutdeildarskírteinum vegna þarfa við uppgjör á greiðslujöfnuði og erlendri stöðu þjóðarbúsins.

S.2 Erlendir aðilar	ÍSAT flokkun
Erlendir aðilar	99.0 og utangarðskennitölur sem eru með erlent ríkisfang, kennitala sem byrjar á 1-31 og lögheimili erlendis

Flokkun eigna og skulda í efnahagsfirliti

Eyðublaðið samanstendur af einni síðu yfir eignir, skuldir og eigið fé auk sundurliðunar á eigendum hlutdeildarskírteina og hlutabréfa eftir geirum. Sá liður á að stemma við eigið fé sjóðsins, þ.e. liði nr. 100 (Hlutdeildarskírteini og hlutabréf) og 101 (Annað eigið fé). Til sjóða eru einnig flokkuð

samlagshlutafélög ef eðli starfsemi þeirra svipar til sjóða, en þá er eigið féð hlutabréf en ekki hlutdeildarskírteini. Af þeirri ástæðu eru hlutabréf með hlutdeildarskírteinum skuldamegin. Tölur í sviga eiga við kaflanúmer í efnahagsyfirlitinu.

Hlutabréf, hlutdeildarskírteini og annað eigið fé (1, 100, 101)

Meginreglan er sú að verðmat hlutabréfa og hlutdeildarskírteina skal byggja á markaðsverði eða jafngildi þess. Þar sem ekki er til markaðsverð er nauðsynlegt að meta gangverð (e. fair value). Ef um óskráð hlutabréf er að ræða er notað verð síðustu viðskipta eða virði heildareigna viðkomandi fyrirtækis að frádregnum öðrum skuldum en hlutafé. Útgefin hlutabréf (eigið fé) skal þó skrá á nafnvirði.

Hlutabréf

Hlutabréf er ávísun á ákveðinn eignarhlut hluthafa í fyrirtæki sem rekið er sem hlutafélag. Hlutafélagið gefur út sérstakt skjal (hlutabréf) til sönnunar á því að eigandi þess (hluthafi) eigi ákveðinn hlut í eignum fyrirtækisins og árlegum hagnaði þess. Við slit félags koma hlutabréf til greiðslu eftir að allar aðrar skuldir viðkomandi félags hafa verið greiddar.

Hlutabréf eru flokkuð eftir því hvort þau eru skráð (þ.e. hlutabréf útgefin af félagi sem er skráð í kauphöll) eða óskráð og hvort þau eru í íslenski krónu eða annarri mynt.

Hlutdeildarskírteini

Hlutdeildarskírteini er staðfesting á tilkalli allra þeirra sem eiga hlutdeild í sjóði um sameiginlega fjárfestingu eða einstakri deild hans, til verðbréfaeignar sjóðsins. Eigendur hlutdeildarskírteina eiga rétt til tekna og eigna sjóðsins eða viðkomandi deildar, í sama hlutfalli og nemur hlutdeild þeirra í heildarfjölda útgefinna hlutdeildarskírteina. Hlutdeildarskírteini eru flokkuð eftir því hvort um er að ræða hlutdeildarskírteini í peningamarkaðssjóðum eða öðrum verðbréfa- og fjárfestingarsjóðum.

Annað eigið fé

Undir liðinn annað eigið fé fara allir aðrir eiginfjárliðir en hlutafé, s.s. yfirverð hlutafjár, óráðstafað eigið fé, varasjóður, eigin hlutabréf.

Markaðsskuldabréf og víxlar (2)

Markaðsskuldabréf er framseljanlegt skuldabréf sem boðið er einstaklingum og/eða lögaðilum til kaups með útboði þar sem öll helstu einkenni bréfa í hverjum flokki eru hin sömu, þar á meðal nafn útgefanda (skuldara), fyrsti vaxtadagur og endurgreiðslu-, vaxta- og uppsagnarákvæði eftir því sem við á. Markaðsskuldabréf sem ganga kaupum og sölum á markaði skal flokka eftir því hver er útgefandi en ekki hver er seljandi. Markaðsskuldabréfum er skipt upp eftir því hvort um verðtryggð bréf er að ræða eða önnur bréf. Markaðsvíxlar falla einnig í þennan flokk og flokkast með öðrum markaðsskuldabréfum. Markaðsskuldabréf eru metin á markaðsvirði eða jafngildi þess. Þó skal bóka markaðsskuldabréf sem ætlun er að eiga til gjalddaga á afskrifuðu kostnaðarverði (e. amortized cost). Markaðsskuldabréf eru flokkuð eftir atvinnugrein útgefanda.

Verðtryggð markaðsskuldabréf (2.1, 2.2)

Markaðsskuldabréf þar sem höfuðstóll bréfs er tengdur ákveðinni vísitölu, s.s. vísitölu neysluverðs eða vísitölu byggingarkostnaðar. Sjá nánar [reglur um verðtryggingu sparifjár og lánsfjár nr. 492/2001](#).

Verðtryggð markaðsskuldabréf eru flokkuð í íbúða-, hús- og húsnæðisbréf og önnur verðtryggð markaðsskuldabréf.

Önnur markaðsskuldabréf og víxlar > 1 ár (2.3)

Markaðsskuldabréf önnur en verðtryggð þar sem upprunalegur eftirstöðvatími er yfir einu ári.

Önnur markaðsskuldabréf og víxlar ≤ 1 ár (2.4)

Markaðsskuldabréf önnur en verðtryggð þar sem upprunalegur eftirstöðvatími er upp að einu ári.

Innlán (3)

Fjáreignum í þessum lið er skipt í tvennt, innlán hjá innlendum bönkum og innlán hjá erlendum bönkum. Innlán færast á nafnvirði með áföllnum vöxtum og verðbótum (ef um þær er að ræða). Innstæður í erlendum gjaldmiðlum reiknast yfir í íslenskar krónur miðað við gengi viðkomandi gjaldmiðla síðasta dag mánaðar.

Með innláni er átt við fjármagn sem er lagt inn á reikning í innlánsstofnun til ávöxtunar til lengri eða skemmri tíma. Innlánin geta verið smásöluinnlán eða heildsöluinnlán. Heildsöluinnlán eru innlán þar sem samið hefur verið sérstaklega um kjör og tímalengd viðkomandi innlána annaðhvort beint við viðkomandi innlánsstofnun eða fyrir milligöngu miðlara á peningamarkaði. Slík innlán standa almennum sparifjáreigendum alla jafna ekki til boða og skilmálar þeirra eru ekki staðlaðir. Smásöluinnlán eru innlán á stöðluðum reikningum með auglýstum kjörum og tímalengd.

Afleiðusamningar (4, 104)

Fjármálagerningur þar sem uppgjörðsákvæði samnings fer eftir verðþróun annarrar eignar (hugsanlega margra) s.s. vaxta, gengis gjaldmiðla, hlutabréfagengis, hlutabréfavísitölu eða verðs á hrávörum. Nafnið vísar til þess að verðmæti afleiðanna leiðir af verðþróun annarra eigna. Þær eignir sem afleiðurnar eru leiddar af eru kallaðar undirliggjandi eignir. Virði afleiðusamnings byggir á þróun þessara undirliggjandi eigna frá samningsdegi til uppgjörðsdags. Algengustu tegundir afleiða eru valréttir, framvirkir samningar og skiptasamningar.

Gnóttstaða samnings færist á eignahlið en skortstaða á skuldahlið. Á eignahlið/skuldahlið færist virði samningsins í heild.

Dæmi: Virði samnings er 10 (gnóttstaða). Samningurinn inniheldur tvo leggi á móti ISK. Hagnaður er á legg í USD upp á 20 en tap á legg í CHF upp á -10.

Valréttir (4.1, 104.1)

Með valréttarsamningi öðlast kaupandinn rétt en ekki skyldu til að kaupa (kaupréttur) eða selja (söluréttur) ákveðna undirliggjandi eign á fyrirfram ákveðnu verði á ákveðnu tímabili eða á ákveðnum degi. Slík tegund samnings kallast valréttarsamningur því annar aðilinn að samningnum getur valið hvort hann nýtir sér réttinn til þess að eiga viðskiptin eða ekki, allt eftir því hvort það borgar sig fyrir hann eða ekki. Sá sem á réttinn greiðir hinum fyrir.

Framvirkir samningar (4.2, 104.2)

Með framvirkum samningi (e. forward contract) verður til skylda milli tveggja aðila um að eiga viðskipti með tiltekna undirliggjandi eign á fyrirfram ákveðnu verði á ákveðnum degi í framtíðinni. Framvirkir samningar eru ólíkir valréttarsamningum að því leiti að þeir kveða á um skyldu til að eiga viðskipti en ekki val um það hvort af viðskiptum verði, samningurinn er bindandi.

Bæði framvirkir samningar og framtíðarsamningar (e. futures) gera aðilum kleift að kaupa eða selja eign á fyrirfram ákveðnu verði á ákveðnum degi í framtíðinni. Framtíðarsamningar eru staðlaðir framvirkir samningar sem eru skráðir og er verslað með þá í kauphöllum. Þeir eru því frábrugðnir framvirkum samningum að því leiti að kauphallir skipuleggja viðskipti með þá og samningsfjárhæð þeirra og samningstími er staðlaður.

Skiptasamningar (4.3, 104.3)

Skiptasamningur (e. swap) er samningur milli tveggja aðila um að skiptast á mismunandi greiðsluf læðum yfir ákveðið tímabil. Algengustu tegundir skiptasamninga eru vaxtaskiptasamningar og gjaldmiðlaskiptasamningar. Vaxtaskiptasamningar kveða á um skipti á vaxtagreiðslum af höfuðstólum lána í sama gjaldmiðli, sem bera annars vegar fasta vexti og hins vegar breytilega vexti. Vaxtagreiðslurnar eru í sama gjaldmiðli og eru aðilar eingöngu að skiptast á vaxtagreiðslum lánanna en ekki höfuðstól þeirra. Gjaldmiðlaskiptasamningar kveða á um skipti á vaxtagreiðslum af höfuðstólum lána í tveimur mismunandi gjaldmiðlum.

Aðrar eignir, þ.m.t. veitt lán (5)

Viðskiptakröfur (5.1)

Kröfur á viðskiptavini vegna seldrar vöru eða þjónustu t.d. vegna veitts greiðslufrests.

Kröfur á rekstrar- og vörslufélag (5.2)

Kröfur sem sjóður á, á rekstrar- eða vörslufélag.

Fullnustueignir (5.3)

Veðeignir sem viðkomandi sjóður hefur leyst til sín vegna vanefnda á útlánum.

Fasteignir (5.4)

Fasteign merkir, skv. Lögum um fasteignakaup (40/2002), afmarkaðan hluta lands ásamt lífrænum og ólífrænum hlutum þess, réttindum sem því fylgja og þeim mannvirkjum sem varanlega er við landið skeytt.

Veitt lán (5.5)

Lán sem eru veitt lántakanda beint en einnig ef lánasafn er keypt á að færa það sem veitt lán. Veitt lán eru flokkuð eftir atvinnugrein lántakanda.

Aðrar innlendar eignir (5.6)

Hér undir fara úppgerð viðskipti við innlenda aðila og eignir sem ekki eru flokkaðar annars staðar.

Aðrar erlendar eignir (5.7)

Hér undir fara úppgerð viðskipti við erlenda aðila og erlendar eignir sem ekki eru flokkaðar annars staðar.

Verðbréfaútgáfa (102)

Skuldabréfaútgáfa og víxilútgáfa til lánsfjáröflunar. Verðbréfaútgáfu er skipt upp eftir því hvort um er að ræða innlenda eða erlenda verðbréfaútgáfu. Innlendri verðbréfaútgáfu er síðan skipt upp eftir því hvort hún er verðtryggð eða ekki (óverðtryggt eða í erlendri mynt).

- **Innlend verðbréfaútgáfa.** Útgáfa skuldabréfa á innlendum markaði án tillits til í hvaða gjaldmiðli verðbréfið er.

- **Verðtryggð verðbréfaútgáfa:** Skuldabréfaútgáfa þar sem skuldabréfin eru verðtryggð samkvæmt [reglum Seðlabanka Íslands um verðtryggingu sparifjár og lánsfjár \(nr. 492/2001\)](#).
- **Óverðtryggð verðbréfaútgáfa:** Skuldabréfaútgáfa þar sem skuldabréf í íslenskum krónum eru óverðtryggð eða skuldabréfin eru í erlendum gjaldmiðlum.
- **Erlend verðbréfaútgáfa.** Útgáfa skuldabréfa á erlendum markaði án tillits til í hvaða gjaldmiðli verðbréfið er.
- **Lánstími.** Miðað er við upphaflegan lánstíma lánsins. Skammtímalán eru lán til eins árs eða skemur. Langtímalán eru lán til lengri tíma en eins árs. Þar sem miðað er við upphaflegan lánstíma teljast lán til lengri tíma en eins árs ávallt langtímalán jafnvel þó að rauneftirstöðvatími sé orðinn eitt ár eða styttri.

Beinar lántökur (103)

Bein lántaka er formlegur samningur á milli tveggja aðila (án milligöngu þriðja aðila) þar sem annar aðilinn (lánveitandi) lánar hinum (lántaki) ákv. fjárhæð gegn skriflegu loforði lántaka um endurgreiðslu lánsins skv. ákveðnum skilmálum. Útgáfa markaðsverðbréfa fellur ekki hér undir. Beinum lántökum er skipt upp eftir því hvort um verðtryggð lán er að ræða eða annars konar lán (óverðtryggð eða í erlendum gjaldmiðlum).

Skortsala(105)

Skortsala kallast það þegar eign er fengin að láni, t.d. hlutabréf, sem er síðan seld aftur í von um að hægt sé að kaupa hana aftur síðar á lægra verði til að endurgreiða lánið.

Aðrar skuldir (106)

Viðskiptaskuldir (106.1)

Skuldir við viðskiptavini vegna keyptar vöru eða þjónustu – yfirleitt vegna þess að seljandi hefur veitt greiðslufrest.

Skuldir við rekstrar- og vörslufélag (106.2)

Skuldir við rekstrar- eða vörslufélag vegna umsýslu sjóðsins.

Aðrar innlendar skuldir (106.3)

Hér undir fara skattskuldir, óuppperð viðskipti við innlenda aðila og aðrar innlendar skuldir sem ekki eru flokkaðar annars staðar.

Aðrar erlendar skuldir (106.4)

Hér undir fara óuppperð viðskipti við erlenda aðila og aðrar erlendar skuldir sem ekki eru flokkaðar annars staðar.

Viðauki 1. Flokkunartafla ÍSAT 2008

Flokkun Sí		ÍSAT flokkun	Rekstrarform
S.11	Atvinnufyrirtæki	Samtals	
S.11.LAB	Landbúnaður	01, 02	Ekki rekstrarform KX, K1, K2, K3, K4
S.11.SJA	Fiskveiðar	03	Ekki rekstrarform KX, K1, K2, K3, K4
S.11.ILA	Iðnaður vinnsla landbúnaðarafurða	10.1,10.3,10.4,10.5,10.6	Ekki rekstrarform KX, K1, K2, K3, K4
S.11.ISJ	Iðnaður vinnsla sjávarafurða	10.2	Ekki rekstrarform KX, K1, K2, K3, K4
S.11.IAN	Iðnaður annað	05-09, 10.7- 33	Ekki rekstrarform KX, K1, K2, K3, K4
S.11.RAF	Veitur (orku- og vatnsveitur)	35, 36	Ekki rekstrarform KX, K1, K2, K3, K4
S.11.MAN	Byggingastarfsemi og mannvirkjagerð	41-43	Ekki rekstrarform KX, K1, K2, K3, K4
S.11.VEN	Verslun o.fl.	45-47	Ekki rekstrarform KX, K1, K2, K3, K4
S.11.SAG	Samgöngur og flutningar	49-53	Ekki rekstrarform KX, K1, K2, K3, K4
S.11.THF	Þjónusta fasteignafélög	68.10 og 68.20	Ekki rekstrarform KX, K1, K2, K3, K4
S.11.THH	Þjónusta starfsemi höfuðstöðva	70.10	Ekki rekstrarform KX, K1, K2, K3, K4
		37-39, 55-63, 68.30, 69, 70.2-98	Ekki rekstrarform KX, K1, K2, K3, K4
S.11.THA	Þjónusta annað	- (84.25, 93.12, 94.12, 94.20, 94.91, 94.92 94.99)	Ekki rekstrarform KX, K1, K2, K3, K4, N1, N2, NX, H1, H2, HX, P1
S.11.OFL.	Óflokkað	99.99.9	
S.12	Fjármálageiri	Samtals	
S.121	Starfsemi seðlabanka	64.11	
S.122	Innlánsstofnanir	64.19	
S.122X	Innlánsstofnanir í slitameðferð	Kennitölulisti	
S.123	Peningamarkaðssjóðir	Kennitölulisti	
S.124	Aðrir verðbréfa- og fjárfestingarsjóðir	Kennitölulisti	
S.125	Önnur fjármálafyrirtæki	64.91, 64.92 , 64.99	
S.125X	Önnur fjármálafyrirtæki í slitameðferð	Kennitölulisti	
S.126	Fjármálaleg hliðarstarfsemi	64.30, 66.11, 66.12, 66.19, 66.21, 66.22, 66.29, 66.30	
S.127	Innbyrðis fjármálastarfsemi	64.20	
S.128	Vátryggingarfélag	65.11, 65.12 og 65.20	
S.129	Lífeyrissjóðir	65.30	
S.13	Hið opinbera	Samtals	
S.1311	Ríkissjóður	01-63, 68-69 70-98	Rekstrarform KX, K1, K3, K4
S.1313	Sveitarfélög	01-63, 68-69 70-98	Rekstrarform K2
S.14	Heimili	Kennitala sem byrjar á 01-31 og lögheimili á Íslandi	
S.15	Félagasamtök sem þjóna heimilum	84.25, 93.12, 94.12, 94.20, 94.91, 94.92, 94.99,99.99	Rekstrarform N1, N2, NX, H1, H2, HX, P1
S.2	Erlendir aðilar	99.0 og utangarðskennitölur sem eru með erlent ríkisfang, kennitala sem byrjar á 1-31 og lögheimili erlendis	
S.2.ERS	Seðlabankar		
S.2.ERI	Innlánsstofnanir		
S.2.ERP	Peningamarkaðssjóðir		
S.2.ERV	Aðrir verðbréfa og fjárfestingarsjóðir		
S.2.ERF	Fjármálafyrirtæki (ótalinn annars staðar)		Ekki eru til ÍSAT-flokkarnir á erlendum aðilum í fyrirtækjaskrá. Hver skilaaðili þarf því að flokka sjálfur þá erlendu aðila sem eru í viðskiptum.
S.2.ERO	Opinberir aðilar (ríki og sveitarfélög)		
S.2.ERA	Önnur atvinnufyrirtæki, heimili og þjónusta við heimili		

Viðauki 2. Rekstrarform

Rekstrarform er notað með ÍSAT flokkun í fyrirtækjaskrá RSK til að flokka stofnanaeiningar í atvinnugreinir. Við atvinnugreinaflokkun í efnahagsyfirlitinu skipta eftirfarandi rekstrarform máli.

Rekstrarform	
K1	Ríkisstofnun
K2,	Stofnun sveitarfélags
K3	Fyrirtæki í eigu ríkis og sveitarfélags
K4	Opinber aðili
KX	Útibú ríkisstofnunar/sveitarfélags
B2	Sameignarfélag opinberir aðilar
C2	Byggðasamlag (bs)
N1	Félagasamtök
N2	Áhugamannafélag
NX	Önnur félagasamtöl/áhugamannafélög
H1	Sjálfseignarstofnun sem stundar atvinnurekstur (ses)